

Bibliothèque numérique

medic@

**Gesner, Christian Wilhelm. - Stephani
Alexandrini Peri Chrusopoias lectio
prima**

1777.

lenae : Litteris Fickelscherrii

Cote : 90959x68x13

(c) Bibliothèque interuniversitaire de santé (Paris)
Adresse permanente : [http://www.biusante.parisdescartes
.fr/histmed/medica/cote?90959x68x13](http://www.biusante.parisdescartes.fr/histmed/medica/cote?90959x68x13)

h. 13

ORDINIS MEDICI
IN
VNIVERSITATE LITTERARIA IENENSI

H. T.
DECANVS
D. CHRISTIAN. GODOFR. GRVNER

SERENISSIMI DVCIS SAXO-VINARIENSIS AC ISENACENSIS A CONSILIIIS
AVLAE BOT. ET THEORET. PROF. PVBL. ORD. ACAD. CAES. NAT.
CVRIOS. ET MOGVNT. SCIENT. VTIL. NEC NON SOCIET. ACADEM.
PRINCIPAL. HASS. SODALIS

DISSERTATIONEM INAUGVRALEM

VIRI CLARISSIMI
CHRISTIANI GVILIELMI GESNER

HERBSLEBIA - GOTHANI

A. D. XXX. AVGVST. c1010cclxxvii.

HABENDAM INDICIT

PRAEMITTITVR

NVNC PRIMVM GRAECE AC LATINE
STEPHANI ALEXANDRINI

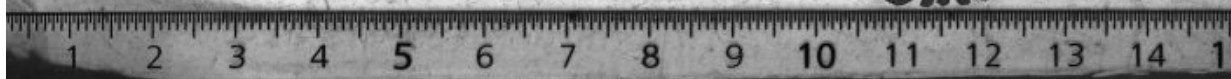
Περὶ χρυσόποιας

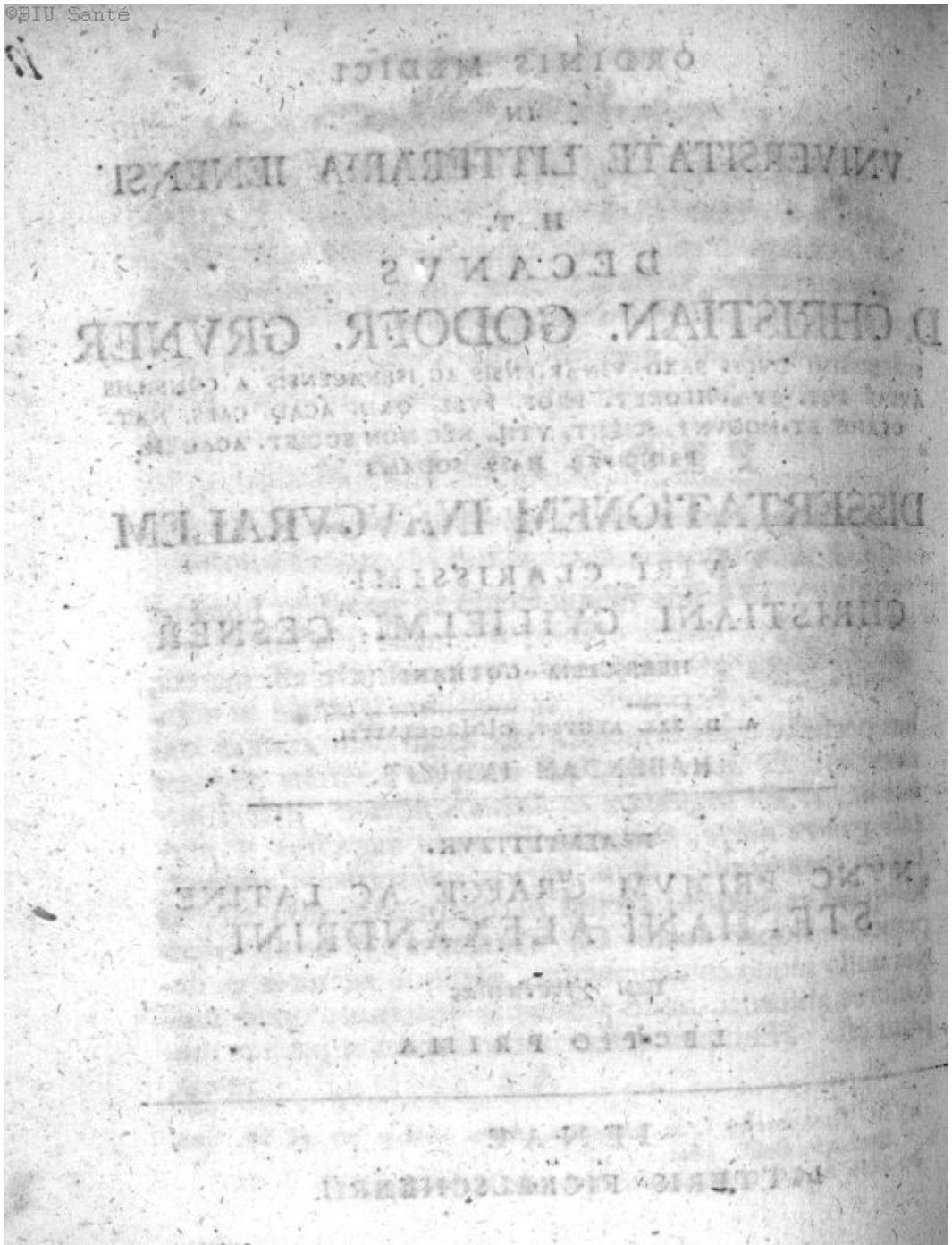
LECTIO PRIMA

IENAE

LITTERIS FICKELSCHERRII.

LIII.

PROOEMIUM

Multis abhinc seculis ea quosdam homines inuasit opinio, qua nulla fallacior et magis ridicula est, vt praefraete affirmarent, fieri posse, vt metallum ignobile in nobilius perfecte transformetur. Sic enim olim AENEAS GAZAEVS a): *Et apud nos, qui materiae peritiam aliquam habent, ii sibi argentum et stannum sumunt, priori metalli genere deleto, materiam ipsam in augustius et pretiosius conuertunt, atque aurum pulcerrimum efficiunt.* Id quod et naturae rerum perquam aduersum est, vt praeclare nuper docuit Cl. WIGLEBIUS b), et experientiae nullo modo consentaneum, ideoque auctores ac defensores absurdae huius sententiae quaerunt, quod nupiam est. Hinc non defuerunt maiorum et patrum memoria,

A 2

moria,

a) In Theophrasto f. de Immortal. Anim. Dial. p. 717. ed. lat. OPP. PHILON. Basil. 1561.

b) Hist. Krit. Untersuch. der Alchemie, Weim. 1777.

moria, qui hoc scitum risui aliorum exponerent, illudque falsissimum esse argumentis haud proletariis demonstrarent. In his facile enitescit HERM. CONRINGIVS *c*): Cuius tela cum retundere anniteretur OL. BORRICHIVS *d*), tanta exarsit inter eos animorum contentio et controuersia, ut quaererent, utrum illa chemicorum scientia tam antiqua sit, ut multi putant, nec ne, an detur alchemia, qua nulla pestis capitalior, scriptores veteres, quorum *περι χρυσοποιίας* libelli supersunt, genuini sint, an supposititii, rel. Vnus ait, alter negat, quisque suis innixus argumentis. Sed haec iam non attinet multis repetere, quia ferias nobis fecit Cl. WIGLEBIUS, et constitutum est animo, alio tempore singulatim hosce artis coryphaeos per censere, cum per singularem Serenissimi Ducis Saxo-Gothani, Munificentissimi academiae nostrae Nutritoris, clementiam nuper mihi licuerit inspicere graecos illos auctores, quos artis diuinae inuentores admirantur, et tanquam testes idoneos, allegant identidem, etsi fumum vendunt. Quos si quis posthaec veros et fide dignissimos existimet, is mihi profecto dubiae sanitatis esse videatur. Nuper demum BORRICHIVM contractum emisit Cl. SCHROEDERVS *e*), et pro artis huius antiquitate, tanquam pro aris et focis, dimicandum censuit: At vero inter legendum tot tamque variae exortae mihi sunt dubitationes, ut non possim non illas cum aequis lectoribus communicare.

Vellem ergo equidem Vir Clarissimus non dixisset modo, verum etiam diligenter demonstrasset, THV-

BALCAI-

c) De Hermet. Medicin. ed. sec. Helmst. 1669.

d) De Ortu et Progress. Chem. Hafn. 1668.

e) Neue Samml. der Bibl. für die hoehere Naturwissensch. und Chemie B. I. Leipz. 1775. 8.

5

BALCAINVM lignem elementarem habuisse, sine quo lapis philosophorum nullus esse dicitur; (PHILONIS enim, TERTVLLIANI, EVSEBII et CLEMENTIS testimonia hic profecto nullius momenti sunt) philosophiam Aegyptiorum, quae tempore MOSIS, SALOMONIS et CHRISTI f) servatoris ferebatur, non, nisi hanc chemiam fuisse; genuina esse HENOCHI g) et ORPHEI h) fragmenta, atque digna, quorum auctoritate fretus aduersariorum argumenta confutes; SALOMONEM regem de magia tractasse; primaeuos homines artem illam ab angelis i), cum maxime ab HEXAELE, edoctam sedulo tradidisse filiis; ABRAHAMVM k) THOYT primum s. HERMETEM esse, et ad eundem auctorem referri ea fragmenta debere, quae passim adferuntur, citra ullam falsitatis notam, nec laterum cocturam l) sine chemiae sublimioris cognitione cogitari posse; omnes DIODORI, PLVTARCHI veterumque scriptorum locos, in quibus metallorum praeparatio commemoratur, hanc auri faciendi artem significare, omnia vero mystica m) per alchemiam explicanda esse, singulaque DEMOCRITI experimenta monstrare virum, chemiae diuinae scientia praeclare imbutum; ASCLEPIADEM n) magum fuisse; nitrum o), quo vsi Aegyptii sunt ad condienda mortuorum corpora, idem esse, quod nobis in vsu est; regum thesauros p) nullos futuros fuisse, nisi ab hac arte diuina

A 3

f) L. cit. p. 99.

g) Ib. p. 101.

h) Ib. p. 175.

i) L. cit. p. 140.

j) Ib. p. 120.

k) Ibid. p. 149.

l) Hanc viam iam ingressus est IAC. TOLLIVS in Fortuit, sed quam bene, alii iudicent.

m) Ib. p. 261.

n) Ib. p. 266.

p) Ib. p. 304.

6

dimanassent; alchemiam repeti oportere a solis Aegyptiis *q*), cum exempla prostant, extitisse inde a priscis temporibus magiam orientalem et Iudaicam, ab illa longe diuersissimam; diuitias Colchidis et vellus aureum *r*) metallum hermeticum fuisse; (hoc enim veterum scriptorum testimoniis prorsus repugnat) poetarum commenta, quae altioris sunt indaginis, chemice esse explicanda; fabulas vero christianorum primorum, quos testes opinionis suae esse voluit, veras esse, eamque vim ac potestatem habere, quam iis inesse sibi est persuasissimum; graecum orationis genus *s*), quo chemici graeci inediti vtuntur, versionem prodere, materiam vero peruetustam esse, et auctores *t*) ipsos incorruptos atque integros, quorum aliqui post deflagrationem bibliothecae Alexandrinae, CAESARIS tempore, alii sub DIOCLETIANO demum in vulgus emanarint rel.

Ad quae primum omnium Viro Clarissimo respondendum erat, si rite versari in defendenda chemiae sublimioris praestantia et antiquitate vellet; deinde debebat docere, vnde sibi contigerit esse tam felici, mysteria ista priscorum seculorum penitus nosse, quae nemo per hominum memoriam probabiliter explicare potuit; certe eius argumenta, a PLINIO ceterisque auctoribus repetita, quia falsissima reperi, non eam apud animum meum vim et potestatem habuerunt, vt victas manus dem; tandem prae primis demonstrandum erat, non ex persuasionem, sed ipso opere, scriptis, quae HERMETIS, OSTANIS, DEMOCRITI, ZOSIMI rel. nomine insignita hinc inde in bibliothecis latent, conuenire criteria, quae a tempore, argu-
mento,

q) Ib. p. 338.

s) Ibid. p. 159. et 393.

r) Ib. p. 347.

t) Ibid. p. 392.

7
mentō, testibus, orationis genere, stili et sententiarum
diuersitate cet. repetuntur.

Attamen largi simus. Fuerint quondam talia scripta;
Vnde vero constat, haec eadem illa esse, quae hodie su-
perant, exceptis iis, quae ab recentioribus profecti sunt
hominibus, exindeque consequens esse, artem illam re-
vera talem olim fuisse, qualem Vir Clarissimus opinatur?
Nam si verum GALENI u) effatum est, *in Aegypto in-
uentum vnumquodque, a communi eruditorum consensu
probatum, columnis inscriptum fuisse quibusdam in sacris
locis positis, sic, ut ne scribentis quidem nomen recipere-
tur, vnde, quaeso, nouimus, haec vere ad HERMETEM
auctorem referri debere, quae eius esse in fronte librorum
manuscriptorum perhibentur?* Sed de hoc alias pluribus.

Interea rerum ne nobis nimis succenseat Cl. SCHROE-
DERVS, et vt habeant fumosi philosophi, in quo admodum
delectentur, placet ex cod. bibl. Rhedigeranae Vratisk.
descriptam et cum Gothano diligenter collatam x) sub-
iungere lectionem primam STEPHANI ALEXANDRINI y),
quae, quantum equidem noui, graece nusquam edita est,
eique addere versionem latinam, quae ex bibl. Caes. Vin-
dobensi in Gothanam peruenit. Age feliciter!

STE-

u) L. adv. Iulian. p. 247. T. VII. Opp. ed. Basil. 1549.

x) Extat Vratisk. cod. chart. in bibl. Rhedigerana ad S. ELISABETHAE,
et descriptus est, etiam si vitiose, ab eodem, qui et Vindobonen-
sem descriperat, CORNELIO NAVPLIENSI, ANDREAE filio, secu-
li XVI. anno, ut videtur, quinto et sexagesimo. cf. Nou. Libr.
Rarior. Collect. Hal. Fascic. III. p. 767. Quoad codicem Gotha-
num, etiam est chartaceus, ad exemplum cod. Augustani men-
dositissime conscriptus varieque distractus, sed REINESII magni
manu studiosissime emendatus.

y) De hoc v. REINESIVS in CYPRIANI Catal. Cod. Msct. Bibl. Goth.
No. 269. p. 87. sequ. et vers. lat. ap. FABRIC. Bibl. Graec. T. XII.
p. 748. MORHOF Polyhist. I. II. p. 102. seq.

Στεφάνου Ἀλεξανδρέως οἰκουμένη-
κᾶ α) φιλοσόφου καὶ διδασκάλου
τῆς β) μεγάλης καὶ ἱεραῆς
τάξεως γ) τέχνης περὶ χρυσοποιίας
πράξις δ) σὺν θεῷ
πρώτη.

STEPHANI ALEXANDRINI PHI-
LOSOPHI UNIVERSALIS IN
MAGNA ET SACRA ARTE MA-
GISTRI DE AVRIFACTORIA
CVM DEI GRATIA PRAXIS S.
ACTIO PRIMA.

Θεὸν τῶν πάντων ἀγαθῶν ε)
αἴτιον καὶ βασιλέα τῶν ὅλων, καὶ
τὸν ἐξ αὐτῆ προ τῶν αἰώνων ἐκ-
λάμπαντα μονογενῆ υἱὸν σὺν
τῷ ἁγίῳ πνεύματι ὑμνήσαντες,
καὶ τὸ τῆς αὐτῆ γνώσεως λαμ-
φθὲν ἡμῖν καθικτεύσαντες τῆς
ἐν χειρὶ πραγματείας τῆδε τῆ
συγγάμματος ἀπαρξώμεθα (τὰ
καλλίστα δρέπεσθαι f) καὶ τὰ

A deo, qui est omnis boni
caussa, et rex totius vniversi, et
ab eius vnigenito filio, qui ex
illo effulfit ante secula, vna cum
spiritu sancto, hymnis et laudi-
bus celebrando; simul etiam a
lumine, quod per dei agnitio-
nem nobis illuxit, suppliciter
inde postulando, operis huius,
quod habemus prae manibus,
faciemus initium, et in eo veri-

ἀληθῆ

tatem

- a) BORRICH L. cit. p. 78. ex anonymo chemico *περὶ θεῶν υδατος τῆς λευκοποιίας*, refert, principes aurifices HERMETEM TRISMEGISTVM, IOANNEM Archifacerdotem, DEMOCRITVM, ZOSIMVM, ob artis praestantiam dictos οἰκουμένικους s. *vniversales*; at vero commentatores OLYMPIODORVM et STEPHANVM. cf. FABRIC. Bibl. Gr. I. c. p. 694.
- b) Τῆς deest in cod. Vindob. ibique paullo post leg. ἐν pro σὺν: In Paris. vero abest prorsus σὺν θεῷ. Denique ap. BORRICH. inscrib. *Στεφάνου Ἀλεξ. οἰκ.μ. φιλοσ. περὶ τῆς ἱεραῆς καὶ θεῆς τέχνης τῆ χρυσοποιίας*.
- c) In Cod. Goth. non leg. in quo REINESIVS fatetur inesse *multa exarata ineptissime, multa confusa, ut paucissima recte cohaerant*.
- d) Voc. Πράξις alii per *processum* explicant, ex chemicorum more, alii per *actionem*, alii denique per *lectionem*, ut recte FABRIC. B. Gr. T. VII. p. 451.
- e) Male cod. Goth. leg. ἀγαθόν, et in Vind. prorsum deficit. Recte Paris.
- f) Haec vncinis inclusa cod. Goth. non habet, et, saluo contextu, abesse possunt et debent.

ἀληθῆ ἀνιχνεύειν ἐπισησόμεθα.
 νῦν δὲ ἐκ τῆς ἀληθῆς φυσικῆς
 θεωρίας κατασκευασέον τὸ πρῶ-
 βλημα.

Ὡς φύσις ὑπὲρ αὐτὴν γινομένη
 (g), οἰκονομηθεῖσα, ὑπεραίρῃσα
 καὶ ὑπερβαίνουσα τὰς φύσεις ὡς
 φύσις μία καὶ ἡ αὐτὴ ἐξ αὐτῆς
 τὸ πᾶν φέρουσα καὶ ἀποπληρῶσα
 ὡς ἑνώσις πληθυνομένη, καὶ διὰ
 κρισίς ἑνωμένη ὡς ἡ αὐτὴ καὶ ἐκ
 ἄλλῃ φύσις, ἐξ αὐτῆς τὸ πᾶν
 ἀποσώζουσα ὡς ὕλη καὶ αὔλος,
 τὴν ὕλην διακρατῶσα ὡς φύσις
 φύσιν γινώσκουσα καὶ τέρπουσα ὡς
 φύσις ἑρανή, πνευματικὴν ἀπο-
 κληθῆσα ὑπὸ ἀρχῆν ὡς ἀσωματο-
 σῶμα τὰ σώματα ἢ ἀσωματο-
 ποιῶν ὡς σελήνης διαδρομῆ, πά-
 σαν τὴν διακόσμησιν περιλάμπου-
 σα ὡς γενικώτατον εἶδος καὶ ἰδι-
 κώτατον ἢ γένος ὡς φύσις ἀλη-

tatem inuestigare accurate stu-
 debimus. Est autem ex ipsius
 veri genuina cognitione ador-
 nandum nobis libri propositum.

O natura supra naturam, aliis
 omnino naturis superior! O
 natura supra te ipsam eleuata,
 alias vero naturas longe tran-
 scendens! O natura, quae omnia
 procreas ex temet ipsa, perseue-
 rans similis tibi, vnaque ad per-
 fectionem adducis! O vnitas
 multiplicata, et discrepantia in
 vnitatem redacta! O eadem
 semper natura, et nunquam mu-
 tanda, quae tua vi cuncta con-
 seruas! O immaterialis materia,
 omnem in te comprehendens
 materiam! O natura, quae natu-
 ram ipsam vincendo oblectas!
 O caelestis natura, spiritualem
 substantiam, tanquam splendo-
 rem, effundens! O incorpo-
 reum corpus, res corporeas ad
 statum incorporeum redigens!
 O lunae vis motrix, per quam
 rerum omnis ordo lucefcit!
 O generalissima species et spe-
 cialissimum genus! O natura ve-

ἦως

- g) Sic ex cod. Goth. reposui; Vratisl. leg. γινομένην.
 h) Σώματα ἴσι ρ ἡ ψ ρ ἰ ἐξ αὐτῶν εἶναι κοινός. Sic Lex. Chym. gr. et
 Lat. Apud Chym. graecos sunt ρ ἡ ψ ρ ἰ. e. aes, plumbum, sul-
 phur intactum, psimythium: Ex istis quoque cerussa et cochlea.
 i) In Vrat. est ἰδικώτατον, quod forte ferri posset ob praecedens γι-
 νώτατον εἶδος, sed praestat illa lectio.

B

θῶς ὑπὲρ φύσιν νικῶσα κ) τὰς
 φύσεις ποία φύσις; εἰπέ· ἢ ἐξ αὐ-
 τῆς ι) οἰκείας αὐθις ἀποσπασθε-
 νη ἢ τοῖς ἢ τὸ ἄπειρον μ) φέρσα
 θεῖον κη) πυρμαχὸν ἔχουσα τὸν
 τόνον, ἢ πολλυάνυμος ἰδέα κθ)
 πολλύειδος ἐπάνομιος, ἢ ἔμπει-
 ρος φύσις τε κθ) ἐξάπλωσις η)
 ἢ πολλύχρωμος ἐξανθίζουσα θρ),
 ἢ τὸ πᾶν ἐξ ἑαυτῆς ἀνακαλύπτει-
 σα ἢ φύσις ἢ αὐτὴ καὶ ἐκ ἐξ
 ἄλλης τὴν φύσιν διαφαίνουσα ο),
 ἢ ὁμοιον ἐξ ὁμοίᾳ ὁμοιόγενες ρ)
 ἀναφαινόν· ἢ η) κενάριζουσα ς) θά-
 λασσα, ποικίλοχρως ἀναδυ-
 μενέ

re supra naturam, naturarum
 omnium victrix. Qualis igitur
 natura? Dic aliquis mihi:
 nimirum natura ex se ipsa na-
 turaliter extracta: cuius qui-
 dem divinitas est dissimilis igni,
 viuacitas tamen et vigor instar
 ignis feruescit. Est quoque
 idea seu vnica species, nomi-
 bus diuersissimis apta, et nihilo-
 minus vnicum nomen, pluri-
 marum specierum multitudinem
 continens. Est natura exerci-
 tata, et rerum omnium expli-
 citissima facies. Est variis co-
 loribus florentissima iris, quae
 omnia ex arcano suo recessu
 producit in lucem. O natura
 semper similis sibi, et indolem
 suam ex nulla re alia repraesentans!
 O essentia similitudine
 gaudens, et essentiae sibi similis
 genitrix! O mare oceani
 que immensa profunditas, mul-
 tico-

κ) Sic pro νικῶσα cod. Goth. retinui nominatum.

ι) Cod. Vrat. add. ταύτων, ut fere multis aliis locis; sed superflua vox est.

μ) In cod. Vrat. leg. corrupte, ἢ τὸ ἄπειρον, sine sensu; hinc veram et accommodatam leet. ex Goth. reddidi.

η) Sic pro corrupto ἐξάπλωσις auctoritate cod. Goth.

θ) Cod. Vrat. hab. φύσις ἢ αὐτὴ διαφαίνουσα, Goth. vero φύσις-διαφαίνουσα; Vterque corrupte: Hinc φύσις διαφαίνουσα restitui.

ρ) Vulgatam lectionem retinui; etsi forte legi possit ὁμοιογενές.

ς) Deest in cod. Goth.

ζ) Vox noua, lexicographis ignota. Textum emenda, et vox non erit amplius ignota. Lege vero ἢ κενάριζουσα. REINIS. in Marg. Poffet tamen et commode, in indice III. TRALLERO, legi κενάριζουσα.

μαμμένη γ) μαργαρίτας ω σὺλ-
 ληφίς τέτρασωμίας ἐπιπέδω δ)
 ὠραϊζομένη ω τρίπτης τριάδος
 ἐπίγραμμα υ) καὶ ὀλικῆς σφρα-
 γίδος ἐξάρτουμα ω μαγνησίας κ)
 σῶμα, δι' ἧς γ) τὸ πᾶν ἐπιφέ-
 ρεται μυσήριον ω χρυσοφόρον ζ)
 ἑρᾶνης νάμα καὶ ἀργυρολόφον
 ἐκ θαλάσσης ἀναπνεύμενον
 πνεῦμα ω ἀργυροθώρακον α)
 ἔχουσα χιτῶνα, καὶ χρυσοζώμι-
 ον β) κομίζουσα ἑστρυχον ω σα-
 φατάτων ἐνδοίων καλλὴ γυμνα-

ficolores rerum conditarum
 margaritas euaporans! O re-
 rum creatarum omnium com-
 plexio, in elementorum qua-
 tuor amplissimo campo, mira-
 bili venustate spectabilis! O
 inscriptio trinitatis contusae, et
 vniuersalis rerum anuli nexus!
 O magnesiae corpus (robur) ad
 se, quicquid arcanum est, tra-
 hens! O Vraniae seu caelestis
 plane virtutis flauae liquor! O
 argenti arduae spiritus, quem
 mare nobis emittit! O substan-
 tia, argenti Thracii rogam in-
 duta, et aurei succi botrum ap-
 portans! O mentium sapientif-
 simarum exercitatio pulcra! O
 B 2 diui-

ς) Forfan paullo melius hic leg. ἀναθυμιωμένη fec. III. TRILLERVM, et
 recte; nam et ex versione haec lectio colligitur verissima: Sed et
 illa sensum habet.

ε) Sic pro ἐν ἐπειδὴ cod. Vrat. reposui.

μ) Male leg. cod. Goth. ἐπαρξίματα; nam respondere debet sequen-
 τὴ ἱεραγμα.

κ) Μαγνησία ἐστὶ ἡ λευκὸς καὶ πυρίτης. Μαγνησία ἐστὶ ἀταλάκιον ὄξος ἢ ἡ ἀνα-
 στασις. Μαγνησία ἐστὶ σίδηρος θηλυκὸν τὸ χαλκεδόνιον. Lex. graec. At
 Lat. Magnesia s. Magnes. Ap. graec. chymicos est Saturnus albus,
 item Pyrites s. igniuomus lapis, item acetum intemperatum atque sub-
 limatum, item sibiium feminini sexus, idque chalcedonicum.

γ) Δι' ἧς recte leg. si subintelligis 'μαγνησίας; at si σώματος, lege, δι' ἧς.

ζ) Cod. Goth. hab. χρυσοφόρον; sed locum habere non potest ob se-
 quens νάμα; Praeferatur ergo vulgata lectio χρυσοφόρον, praesertim
 quia et infra sic legitur.

α) In context. leg. cod. Goth. ἀργυροθώρακον: sed in marg. adscripsit
 REINES. ἀργυροθώρακον. Rectissime.

β) Cod. Vrat. corrupte leg. χρυσοζώμιον sine sensu.

σία: ὡ θεοτάτων ἀνδρῶν σοφῆ
 πανουργία c) ὡ ἀμυήτων d) ἀν-
 θρώπων ἀνεξιχνίαστον πέλαγος
 ὡ κενόδοξων ἀνδρῶν προκατα-
 λαμβανομένη ἀπειρία ὡ ὑπερι-
 φάνων μερόπων ἀναθυμωμένη e)
 ἕξ ὄψις ὡ εὐσεβῶν f) ἀνθρώπων
 ἀπερικάλυπτος ἀφ' ὡ ἐναρέτων
 ἀνδρῶν θεωρημένη ὄψις ὡ πρακ-
 τικῶν φιλοσόφων ἠδύπνοον ἀνθος
 ὡ τελεία μόνοειδής ἀποσκευή ὡ
 σοφίας ἔργον νοῦ θετον g) φέρον h)
 κάλλος ὡ πᾶν ἐκ μιᾶς εἰσίας
 τὴν τοσαύτην αὐγὴν ἕξαστράπτει
 σα ὡ σελήνη ἐκ τῆ ἡλιακῆ φω-
 τὸς φῶς ἀπολαμβάνουσα ὡ μία
 φύσις ἢ αὐτὴ καὶ ἐκ ἄλλῃ i)
 Ο ἰσχυροὶ οἰκιστοὶ τε καὶ αἰσθη-
 τῶν

diuinissimorum hominum om-
 nipotens sapientia! O illis, qui
 non sunt initiati mysteriis, ineluctabile pelagus! O inaniter
 gloriantium imperitia, praecudicata!
 O superbiorum mortalium
 aestus euanesce in fumum!
 O piis hominibus inabscōndite
 splendor! O virtute praedico-
 rum contemplatiuum sane spe-
 ctaculum! O flos suae fra-
 grans, cultorum philosophiae
 practicae proprius! O perfecta
 speciei vnicae compolitio! O
 singularis sapientiae opus, pul-
 chritudinem adferens animo
 dignam! O omnium effulges-
 cens ex vna substantia lumen!
 O luna, quae mutuam accipit
 lucem a lumine solis! O vna ea-
 demque natura, nec altera, ob-
 lectans et oblectata, continens

φύσις

- e) Cod. Vrat. *πανουργία*, Goth. *πανουργία*. Hanc lect. praetulimus; ne-
 que forte male *πανταρχία*. At nihil temere mutandum est.
- d) Vtrique cod. *ἀμυήτων*: Hinc optime REINER. in marg. *ἀμυήτων*.
 III. TRILLERO etiam *ἀνοήτων* legi posse videtur.
- e) Et hic mallet *ἀναθυμωμένη*.
- f) Hab. Cod. Vrat. *εὐσεβῶν ἀνθρώπων*, Goth. *εὐσεβῶν ἀνθρώπων*. Sed re-
 posui *εὐσεβῶν ἀνθρώπων* ob antecedentia et consequentia.
- g) Sic Cod. Goth. Sed in Vrat. est *νοῦ θετον*, quod forte leg. *νοῦ ἠδύ-
 πνοον* vel *ἠδύπνοον*.
- h) Vulgata lect. in utroque cod. est *φέρουσα*: Sed haec constructio fal-
 sa. Nam si *νοῦ θετον* refertur ad τὸ σοφίας, legendum sine dubio *φε-
 ρούσης* est; Sin vero ad *ἔργον*, leg. *φέρειν*. Hanc equidem lectionem prae-
 fero.
- i) Male Cod. Vrat. *καὶ κάλλος*.

ὁφθαλμοῖς ἰδεῖν ἀξιοθῆτε τὸ
 ἀποκοκρυμμένον, μυστήριον, ἐνὸς
 γὰρ τῆ Φύσιος κρεία καὶ μίας
 Φύσεως, νικῶσης τὸ πᾶν, ποίας
 ταύτης ἤδη ὑμῖν σαφῶς λέλεχ-
 θαι, ὅτι ἡ Φύσις τὴν Φύσιν τέρ-
 πει, καὶ ἡ Φύσις τὴν Φύσιν κρα-
 τεῖ, καὶ ἡ Φύσις τὴν Φύσιν νικᾷ,
 τέρπεται μὲν ὑπὸ τῆς ἰδίας
 ἑσῆς τ) Φύσεως, κρατεῖται δὲ τὴν
 ἐξ αὐτῆς ἔχουσα συγγένειαν, νι-
 κᾷ δὲ ὑπὲρ Φύσιν τὴν Φύσιν,
 ἔταν τὴν ἐνσωμασίαν τῆς οἰκονομίας
 ἀποπληρώση, μυσταγωγίαν, ὅταν
 ἀφάρτον ἀποθανάτωσιν τὸ σ)
 σῶμα, ὅταν τὴν πνευματοθεϊ-
 σάν μεταποιήσῃ συμπλήρωσιν,
 τότε ὑπὲρ Φύσιν ἔτα θαυμαζό-
 μενον, ἡ εἰς πνεῦμα, τότε κρατεῖ
 τὸ κατεμένον σῶμα, τότε τέρπει
 αἰς ἰδίον οἰκητήριον, πότε νικᾷ
 ἀσώματως, κατεμβατεύον ὅλον
 ἐξ ὅλων πᾶν τὸ γέγονόν τ) ὑπὲρ
 Φύσιν θαυμαζόμενον, τί εἶπω

lem intuitum, ut digni habe-
 mini mentalibus oculis abscon-
 ditum hocce mysterium cerne-
 re. Unica enim naturali sub-
 stantia opus est (unicaque natu-
 ra, quae omnia vincat. Qua-
 lis autem haec sit, iam ex parte
 vobis manifeste dictum est,
 quod nimirum natura naturam
 delectet, et comprehendat natu-
 ram natura, quod natura vin-
 cat naturam. Voluptatem enim
 ex natura propria haurit, et
 comprehendit naturam sibi ex
 se ipsa cognatam, et vincit de-
 mum naturam supra naturam,
 quando scilicet dispositionis
 suae arcana, ad rationem cor-
 poris pertinentia, consummauerit,
 quando immortale et in-
 corruptibile corpus, effecerit,
 quando denique supremam per-
 fectionem substantiae, ad sta-
 tum vere spiritualement produxe-
 rit. Tum vero genus illud,
 tanquam spiritus undiqueque
 verissimus, admirationi erit su-
 pra naturam; tum quoque vi-
 res habebit corpus communi-
 catum,

*) Sic pro corrupto Cod. Vrat: οὐκ ἔστιν ἐξ ἑσῆς. At Ill. TRIL-
 LERO legendum εἰς ἑσῆς vel ὑπὲρ ἑσῆς esse videtur.
 s) Deest in Cod. Goth.
 t) Cod. Goth. γαίωματι.

προς σε περιεκτικη μαγνη); τις
μη θαυμάσει τον εκ σε α ποτε
λξιμενον χρυσοκόραλλον; εκ σε
γάρ το πάν τελεσιουργεται μυ-
σηριον συ x) τεθάρρησαι μόνη
της τοιαύτης την γνώσιν εν σοί
Φηπλωται η ανατολικη y) αύτη
περιλάμπουσα νεφέλη ομοδίαιτον
Οφεις εν σοί την πολυμορφον της
αφοδιτης εικόνα, σινοχρον δε πά-
λιν διακονοντα τον περιβολον αν-
θρακομάτην, τοσαυτην εν επιθε-
ρμα την τηλαυγίαν νυμφικως
εαυτην z) περικαλύπτεις το εναι-
γνον της φώσεως αναλαμβάνεις

catum, et substantiae illi vo-
luptatem, tanquam habitacu-
lum eius proprium, gignet:
tum denique uniuersum ex uni-
uerso ingrediens, comprehen-
det modo quodam incorporeo
rem illam, quae gignitur cum
admiratione supra naturam:
Quid dicam ad te, o magnesia,
vi comprehendendi donata?
Quis non admirabitur aurum
corallinum, ex te undiquaque
perfectum? Per te immo abso-
lutissime consummabitur omne
mysterium. Tu enim sola tan-
tae rei cognoscendae fiduciam
praestas. In te sinum suum ex-
pandit illustris illa nubes orien-
talis. Tu quoque in te ipsa,
ceu contubernalem tuam, reclu-
dis illam multiformem imagi-
nem Veneris, vti etiam illum
pincernam, qui virilem caesa-
riem nutrit, eiaculans ignem.
Quamquam igitur tam singula-
rem communicas lucem, tamen
in morem verecundantis spon-
fac

u) Sine dubio haec v. μαγνη est μαγνησις i. e. vt alchymistae explicant,
lapis philosophorum, quia ut magnes ferrum, sic ille auri natu-
ram ad se trahere putatur.
x) Cod. Vrat. leg. s, sed sine sensu.
y) Cod. Vrat. αναλογικη, vt videtur, ex scribae vitio.
z) Cod. Vrat. leg. αυτη; Melius Goth. αυτη, quod et interpres as-
sumsit.

μυστήριον· δείξω λοιπὸν καὶ τὰ σὺ
 χαρακτήρος α) τὴν λαμπρότητα
 ἀρχομαι τὰς πολυμόρφους εἰκείνας
 μὲν εἰκόνας· τότε γὰρ σε τίς
 νεοῦ καθυφαίνων ἐμφλογον τὴν
 πυράδην ἐξανάπτει· τὴν σὴν β)
 θεωρῶν πολυχρομον φαντασίαν,
 ἀρκεῖν ἐκ εὐνοῦμαι περιθέων αὐ-
 τῆς τὰ κάλη· ὅσος γὰρ περιλάμ-
 πων μαργαρίτης· αἰμαυροὶ μὲν
 πρὸς θεῶν τὰς κόρζες· ὁ σὸς ἐξ-
 ἀνάπτων γ) φεγγίτης, πᾶσαν
 μὲν καταπλήττει δ) τὴν ὄρασιν·
 ἢ σὴ ἀποσίλησα αἴγλη, ὅλην
 εὐφραίνει μὲν τὴν καρδίαν· ὡφύ-
 σις ἀληθῶς ὑπὲρ φύσιν γινώσκει
 τὰς φύσεις· συ ε) τὸ πᾶν ἢ μία

fae temer ipsam abscondis, et
 tibi praecastum naturae myste-
 rium vindicas. Ostendam pro-
 inde tui etiam characteris ful-
 gorem: incipiam quoque mul-
 tiformes illas declarare imagi-
 nes. Tum vero exsister, qui
 te mentaliter subigens ignitam
 atque flammantem suspendet,
 raptus scilicet contemplatione
 spectaculi, e multitudine colo-
 rum tuorum exorti. Non mi-
 hi sufficiunt vires ad huius ma-
 gnesiae decora omnia perstrin-
 genda. - Tua enim margarita,
 o *magnesia*, vndique fulgens,
 meos mihi oculos acrimonia
 splendoris obrundit. Tuus quo-
 que pheggites (lapis luminosus
 atque perlucens) meam mihi
 aciem stupore quodam perstrin-
 git. Effulgescentes radii tui
 laetitia totum mihi pectus inun-
 dant. Tu etsi vnica natura, ta-
 men omnia es, illaque ipsa na-
 tura

Φύσεις

- a) Cod. Goth. pro μυστήριον leg. τὴν λαμπρότητα, et quae sequuntur, δείξω· χαρακτήρος, non habet. Recte: nam sine dubio ex margine in textum irreperunt. Neque tamen reiicere volui, cum in versione eadem reperiantur.
- b) Cod. Vrat. τὴν δὲ γὰρ. Praestat lectio Cod. Goth. τὴν σὴν θεωρῶν.
- c) Sic uterque cod. legit. REINES. in marg. ἐξανάπτων. Non incongruens tamen est ἐξανάπτων, vel ἐξάπτων, ut ex praecedentibus colligi potest.
- d) Cod. Vrat. καταπλήττει. Male: Est enim sensu meliori, καταπλήττει, id quod int. in versione expressit. cf. HERODIAN. VI. 4. vbi καταπλήττει τὴν τὸν σὴν χαρακτι.
- e) Cod. Vrat. hab. ε, quod ferri non potest.

φύσις ἢ αὐτὴ, δι' ἧς καὶ τὸ πᾶν
 γίνεται ἔργον· περιττῶ γὰρ ἀριθ-
 μῶ ἢ τε τεχνολογεῖται πανκοσ-
 μία. τότε γὰρ γνωρίζη, ἐν οἷς
 προσδοκᾶσαι· τότε ἀνακαλύπτει,
 ἐνοῖς περιδρομείσαι· τότε ἀπο-
 πύει τῆς εἴσεως τῆς ἀγῶνας,
 ἵστε μὲν βασιλικὴν ἀλεργίδα.
 ἢ καὶ διὰ τῆς σῆς παιδίσκης ἐπι-
 κομίζη· τότε ἔκ' ἑναγχος κάμα-
 τος, ἀλλὰ χρυσόροφος θαλά-
 μος, τότε ἔ' πολύτροπος ἐπιτη-
 δεϊότης, ἀλλὰ πάνσοφος ἀγχι-
 νοία. τότε ἔ' ἐρήσις τῶν ἐναρετῶν
 ἀνδρῶν εὐρίσκειται, ἀλλὰ ἀπό-
 λαυσις τῶν τελείων ἀνδρῶν ἀνα-
 δείκνυται. ταῖστος γὰρ αὐτῆς ὁ
 ἐν περιττῶ ἀριθμῶ εὐρισκόμενος
 ὄρος· ἔ' τῶς αὐτῆν ἐπιγνώσκονται
 οἱ τῆς ἀρετῆς ἀνάπλεοι. ἀκῆσα-
 τε οἱ τῆς σοφίας ἐρασαί, καὶ εἰ-
 σεθε τὰ μεγαλεῖα παντοκρά-
 τορος θεῶ· αὐτὸς γὰρ ἐστὶν ὁ πᾶ-
 σης σοφίας χορηγός, φῶς οἰκῶν
 ἀπρόσιτον, φῶς ὁ φωτίζει πάν-

tura existis, per quam conficiun-
 tur vniuersa. Artis tuae nume-
 ros omnes abundanter exequi-
 tur Pancosmia (vniuersitas munda).
 Tum certe illa, quibus in
 rebus vim tuam exspectet,
 agnoscit, tum etiam degerit, qui-
 bus te in locis praecipue com-
 plectatur et cingat: Tum quo-
 que tu seditionis certaminibus
 finem imponis, tum item pur-
 puram tu regalem praenuncias,
 quam et per tuam mox ancil-
 lam apportas. Tum nos vero
 nullus amplius labor aut pugna
 fatigat, sed potius laquearis au-
 rei thalamus surgit. Tunc non
 varia tantum vtilitas, sed sapien-
 tia prorsus omnigenae subtili-
 tas nascitur. Tunc homines
 virtute praediti exuunt inopiam,
 quae rebus illos necessariis pri-
 vat, et iidem tali omnino vo-
 luptate circumfluunt, quae de-
 ceat viros numeris omnibus ab-
 solutos. Nam dignitatis magni-
 tudo, qua magnesia pollet, ad
 tantam se amplitudinem porri-
 git, vt eam non alii mereantur
 penetrare, quam quorum pe-
 ctora virtus impleuit. Audite
 proinde, quicumque diligitis sa-
 pientiam et cognoscite magna-
 lia dei omnipotentis. Ipse est
 enim sapientiae vniuersae largi-
 tor, qui lumen habitat inaccessi-
 bile,

τα

C

fibile,

τα ἀνθρώπων ἐρχόμενον εἰς τὸν
κόσμον f). εἰδὲν γὰρ ἔσμεν ἄτερ
τῆς αὐτῆς θεαρχίας: εἰδὲν ὅλως
εἰς τὸ ζητούμενον τῆτο δῶρον,
πρὸς τὴν αὐτῆ μακαριότητα.
Προσεγγίσατε, ὦ Φίλοι ἀρετῆς,
πρὸς τὴν αὐτὴν ἐκείνη φύσιν g).
μαθετε, ὡς γλυκὺ θεῶ φῶς ἔκ
αἰξῆ τὰ νῦν θαυμαζόμενα πρὸς
τὴν μακαρίαν ἐκείνην λῆξιν, μό-
νον οἰκωθῶμεν αὐτῶ δι' ἀγά-
πης, κ' ληψόμεθα τὴν ἐξαβύσ-
σου ἀέυσσον h) πηγάζουσαν σο-
φίαν, ἵνα δυναθῶμεν διὰ τῆς χά-
ριτος τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ
ποταμὸς ἀναβλύσαι ὑδάτος ζών-
τος i). ὅπως θαυμάσαι τὴν δημι-
ουργῆ τὴν τοσαύτην σοφίαν ὑμνή-

sibile, lumen, quod illuminat
omnem hominem venientem in
hunc mundum. Nihil enim pe-
nitus sumus, nisi diuina illius
auspicio nobis adspirent. Hoc
ipsum quoque donum artis,
quam quaerimus, diuinae bea-
titudini comparatum est penitus
nihil. Vos tamen, o virtutis
amantes, appropinquate ad im-
materiale hancce naturam;
Discite lumen hoc dei, quam
fit suaue. Quamquam quae
his in terris admiratione profe-
quimur, minime quidem sunt
digna, vt illi beatæ caelorum
quieti comparentur. Hoc tan-
tum agamus, vt deo per cari-
tatem familiariter vniamur, at-
que per illum donemur abyssu
sapientiae, tanquam sensuum
profundissimorum scaturigine:
quo sic tandem possimus per
gratiam domini nostri IESU
CHRISTI, ebullire fontes
aquae viuentis: quo tu quoque,
o lector, conditoris dei admi-
rabilem sapientiam obstupe-
scens,

f) Cf. IOANN. I. 9. et I. TIMOTH. VI. 16.

g) Sic ob praecedentia expressi. Nam Cod. Vrat. leg. ἴσμεν, quod
forte est ἐπίφασιν, nisi velis cum Ill. TRILLERO υπέρφασιν aut εἰσφου-
σιν recipere.

h) Forte ἐξ ἀβύσσου εἰς ἀβύσσον TRILL. Sed vulgata lectio, quia sapit
genium seculi, quo STEPH. vixit, retineri posse videtur.

i) Cod. Goth. leg. ζῶτος, restitui tamen ζῶτος. cf. Apocal. cap.
vlt. v. I.

σης αὐτῆ τὴν εἰς ἡμῶς μεγάλην
 Φιλανθρωπίαν. τί θαυμάζειν
 δεῖ χρυσοκόραλλον εἶδος; θαυ-
 μάζειν δὲ δεῖ πλέον τὸ ἀπερί-
 γραπτον κάλλος, ὅμως καὶ τὸν
 πάθου ὑμῶν πληρώσω, ἵνα τοσού-
 του ἐραῖν ἀξιώθῃμεθ' ὑμνωδίας
 θεολογεῖν τὴν ὑπεράγαθον τῆ θεῶ
 ἀγαθότητα.

scens, eius in genus humanum
 immensam humanitatem collau-
 des. Quid autem opus est ad-
 mirari venustatem auri coralli-
 ni? Admirari potius decet in-
 circumscriptionem pulcritudinem
 dei. Nihilo tamen secius gra-
 tificabor desiderio vestro, ut
 rei tantae amoribus inardescere
 mereamini, vnaque dei bonita-
 tem, quae omniboni tate melior
 est, subtiliter intellectam hym-
 norum modulatione laudare.

Reliquum est, ut vitae rationem, quam securus PRAENOB-
 CANDIDATUS est, et finitum studiorum curriculum ex
 instituto maiorum exponamus. In quo negotio quia eo puta-
 mus feliciter versaturum neminem, placet huc ipsa eius verba
 adscribere.

EGO CHRISTIANVS GVILIELMVS GESNER, natus sum Herbslebiae
 anno c10ccliiii. patre IONNE ANTONIO GESNERO, chirurgo,
 et matre SOPHIA MAGDALENA e gente Hessa oriunda. Optimi hi
 parentes omnem nauarunt operam, ut primis litterarum rudimentis et
 religionis praeceptis rite imbuerer; Quo factio anno c10decLxx Gym-
 nasium, quod Gothae floret, frequentare coepi pertres annos, ibique
 praeceptores habui GEISLERVM, Serenissimi Ducis Saxo-Gothani Con-
 siliarium Ecclesiasticum et Rectorem Gymnasii longe meritissimum,
 item Clarissimum Professore, BAVMEISTERVM, quorum multa et
 magna in me merita non satis praedicare possum. Quod studii scho-
 lastici curriculum rite emensus, anno c10clxxiii hancce celeberrimam
 musarum sedem adii, et a Rectore tunc temporis Magnifico,
 Illustri Consiliario Aulico et iurium Professore publ. Ordinario,
 WALCHIO, in ciuium academicorum numerum sum receptus. Pri-

C 2

mum

num praelectiones philosophicas Illustris Consilarii Aulici, HENNINGS, physicas Illustris Consilarii Cameralium, SVCCOW, et mathematicas Illustris Consilarii Cameralium WIEDEBVRGII sedulo frequentavi. Posthaec ad medicinae studium delatus, praeceptores habui in Physiologia, Semiotica, Therapia generali ac speciali Illustris Consiliarium Aulicum, GRVNERVM, in Anatomia, Chirurgia et arte Obstetricia b. NEUBAVERVM, in Physiologia, Materia Medica, Pathologia et Arte concinnandi formulas medicamentorum Illustris Consiliarium Aulicum, NICOLAI, et horum magnorum virorum praelectionibus sedulo interfui. Tandem medicinam forensis, duce Excellentissimo Professore HALLBAVERO, et Chemicam experimentalem, magistro Experientissimo Domino Doctore SCHENCKIO, addiscendam existimaui.

Haecenus ille. Qui nuper a penatibus, quos relaxandi animi causa reuifendos putarat, in hanc litterarum bonarum officinam reuersus a Gratiioso Ordine decenter petiit, ut ad examina sueta admitteretur. In quibus bene stetit, dignusque habitus est, qui posset ad capeffendos Licentiati Medicinae honores adspirare. Quare proxime a. d. XXX. Augusti, Praeside Magnifico Academiae Prorectore, D. ERNESTO ANTONIO NICOLAI, Pot. Boruff. Reg. Sereniss. Duc. Saxo-Vinar. et Isenac. et Sereniss. Princip. Sondershufsa Schwarzb. nec non Serenissimor. Princ. de Solms-Braunfels Consil. Aul. horumque Archiatro, Comit. Palat. Caes. Chem. et Prax. Prof. Publ. Ord. Facult. Med. Seniore, Acad. Nat. Curios. et Mogunt. Scient. Vtil. nec non Societ. Acad. Hass. Sodali rel. Patrono ac Collega summe Venerabili, disputabit *de generatione puris*. Quem actum vt Magnificus Academiae Ex-Prorector, Patres Conscripti ceterique Professores celeberrimi, itemque Commilitones Generosissimi ac Praenobilissimi, praesentia sua condecorare ac illustriorem reddere velint, Ordinis nostri verbis etiam atque etiam rogo. P. P. sub sigillo Ord. Med. Ienae a. d. XXVI. August.

clclcccclxxvii.

(L. S.)